

אורות השבת

גליון מס' 891

בטאון הרבנות והמועצה הדתית באר-שבע
וממלכת התורה בעיר האבות שע"י רשת מוסדות "קול יהודה"

מנהל מערכת
הרב אברהם טריקי

פרשת השבוע
תולדות

עורך
הרב עוזיאל אדרי

דבר רב העיר שליט"א

כוחה של אמה

וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם כֹּחַ אֶנֶכִּי וַתִּלְךְ לְדֹרֶשׁ אֶת ה'

וַתִּתְרַצֶּצַה רַבּוּתִינִי דְרִשׁוּהוּ לְשׁוֹן רִיצָה, כְּשֶׁהִיטָה עֹבֶרֶת עַל פִּתְחֵי תוֹרָה שֶׁל שָׁם וְעָבַר, יַעֲקֹב רַץ וּמִפְרָס לְצֵאתוֹ. עֹבֶרֶת עַל פִּתְחֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, עֲשֵׂי מִפְרָס לְצֵאתוֹ.

למה זה אנכי: מתאוה ומתפללת על הריון. (רש"י)

אחרי שנים רבות של עקרות, זוכה רבקה אמנו להריון. אך משהבחינה שהעובר השוכן בקרבה פוסח הוא על שני הסעיפים, לא רצתה בו ואמרה 'למה זה אנכי מתאוה ומתפללת להריון', שכן מוטב היה שלא יוולד כלל. עד שגילה לה שם ברוח קודשו 'שני גויים בבטן' – האחד ילך לרשעו והשני ילך לתומו, ובוזה נחה דעתה במקצת. ושוב אנו מוצאים חרדה זו אצל רבקה בלשון חדה ונוקבת, עת הגיע בנה יעקב לפרקו והיא מתאוננת בפני יצחק: 'קצתי בחיי (מאסתי בחיי – רש"י) מבנות חת, אם לוקח יעקב מבנות חת כאלה מבנות הארץ למה לי חיים' (בראשית כו, מ). כלומר טוב מותי מחיי, אם לוקח יעקב אשה אשר עלולה לפגום בשלמותו ולקעקע את יסודות החינוך של צאצאיו. ואכן לנוכח דברים אלו היוצאים מפי אמה של מלכות, לא נותר לנו אלא ללמוד, כיצד צריכה כל אם בישראל להתייחס לגורל חינוך בניה! ובאמת לכשנבחון בכמה מאמרי חז"ל נראה, שאמנם עול חינוך הבנים מוטל בעיקר על האב, מכל מקום את 'היסודות' לחינוכם נוסעת האם בשורש נפשם. ועל כן, תוצאות החינוך – לטוב או לרע, תלויים בעיקר בה.

ראשית בזה, יש לנו לכוון מבטינו לדברי הגמ' (יומא פב, א): 'ההיא עוברה דארחא (אותה מעוברת שהריחה מאכל ביום הכיפורים ורצתה לאכול ממנו), אתו לקמיה דרבי אמר להו זילו לחושו לה דיומי דכיפורי הוא. לחוש לה ואילחישא (שמעה ותמנעה מלאכול), קרי עליה בטרם אצורך מבטן ידעתך (ירמיה א, ה), נפק מינה רבי יוחנן. וההיא עוברה דארחא, אתו לקמיה דרבי חנינא אמר להו זילו לחושו לה, ולא אילחישא, קרי עליה זור מרחם (תהלים נח, ד), נפק מינה שבתאי אצרי פירי' (שהיה רשע גדול והפקיע שערים בימי הבצורת), עכ"ל.

וכמה נוראים הם בזה דברי התוס' (חגיגה טו, א ד"ה שובו) בשם תלמוד ירושלמי, אודות הגורם לכפירתו של אלישע אחר (אשר כידוע היה רבו של רבי מאיר) עד ליציאתו לתרבות רעה, וז"ל: 'ורבי נתן אומר, כשהייתה אמו (של אלישע אחר) מעוברת עברה לפני בית של עבודה זרה והריחה מאותו המין ואכלה, והיה אותו המין מפעפע בגופה כארס של עכנא, ע"ש.

ויש להעיר על שני המאמרים הללו, שהרי רבי יוחנן וריש לקיש העידו על עצמם: אנו לא זכינו לאורייתא אלא בגין דרחמינן אצבעתיה דרבי מן גולגיקין דידיה' (רבי יוחנן וריש לקיש שניהם אמרו לא זכינו לתורה אלא משום שראינו אצבעו של רבי יצא משרוולו), כמבואר בירושלמי (ביצה ה, ב). וזה סתירה לכאורה לדברי הגמ' יומא הנז"ל, שבזכות קדושת אמו יצא רבי יוחנן. ולעומתו, ידוע מאמר רבותינו בתלמוד ירושלמי (חגיגה ב, א) אודות ארבעה שנכנסו לפרדס, והיחיד שקיצץ בנטיעות הוא אלישע אחר, ע"ש. הרי שבגלל קושיות ושיבוש הדעת, יצא לתרבות רעה. וזה סתירה לכאורה לדברי התוס' הנז"ל, שמחמת רשעות אמו יצא אלישע אחר.

ברם יש ליישב בפשיטות, שהכל תלוי 'ביסודות' שהאמא מטביעה בשורש נפשו של הבן. והיינו שעם יסודות הקדושה שהיו חבוים ברבי יוחנן, שוב לא יפלא כיצד אפילו 'ראיית אצבע' של רבי, יש בה כדי לחולל בקרבו סערה של השתוקקות אשר גרמה לכל גדלותו בתורה. שכן מטען דליק, די לו בויק קטן כדי להציתו. אך לעומתו

המשך דבר רב העיר במדור "אורות הכשרות"

דבר העורך

י"ב השבטים של רבקה

'הוזה גביר לאחיק וישתחוו לך בני אמך' צריך להבין מי הם 'אחיק ובני אמך' והלא יעקב היה לו רק אח אחד עשו, ומי הם 'ואת כל אחיו נתתי לו לעבדים'. מבאר ח"ב לאשרי שכתב במדרש שרבקה הייתה עתידה ללדת י"ב שבטים, אך מפני שנכשלה בלשונה מתוך צער הריונה שאמרה 'למה זה אנכי הלוואי ולא עיברתי כמניין ז"ה שהוא בגימטריה י"ב. נגרם פתחון פה לרעה שהיה שליטה לעשו שביקש להרוג את אימו ועלה בידו לעקור את רחמה בצאתו בלידה, וזהו שאמר יצחק לעשו על יעקב 'ואת כל אחיו נתתי לו לעבדים', את י"ב השבטים שהיו אמורים להיות האחים של 'בני אמך', נתתי אותם ליעקב שהיו בניו לעבדי ה' וממנו יצא עם ישראל י"ב שבטי י-ה.

ברכת לכת לאל ואביו

הרב עוזיאל אדרי

רב המרכז הרפואי "סורוקה"

וק"ק 'שבטי ישראל' שכונה יא' באר שבע

לוח זמנים שבועי

לוח הזמנים	יום א'	יום ב'	יום ג'	יום ד'	יום ה'	יום ו'	יום שבת
מדיק לבאר-שבע	22.11.20	23.11.20	24.11.20	25.11.20	26.11.20	27.11.20	28.11.20
עלות השחר	5:08	5:09	5:10	5:11	5:12	5:13	5:14
זמן סליח תפילין	5:14	5:15	5:16	5:17	5:18	5:19	5:20
זריחה - הגן החמה	6:18	6:19	6:20	6:21	6:22	6:23	6:24
סוף ק"ש ליעת מג"א	8:17	8:18	8:18	8:19	8:20	8:20	8:21
סוף ק"ש לחגוג חג"א	8:49	8:49	8:50	8:50	8:51	8:52	8:52
סוף מוסף ק"ש	9:41	9:42	9:42	9:43	9:43	9:44	9:44
חצות יום ולילה	11:27	11:27	11:28	11:28	11:28	11:29	11:29
סוף גזילה	11:58	11:58	11:58	11:58	11:58	11:59	11:59
סוף חמשה	15:49	15:49	15:48	15:48	15:48	15:48	15:48
שקיעה	16:42	16:42	16:41	16:41	16:41	16:41	16:41
צאת הכוכבים	16:55	16:54	16:54	16:54	16:54	16:53	16:53

ברכת הלבנה

החל מליל שני אור ל' כסלו (22.11.20).

סוף זמנה ליל שני אור ליג' כסלו כל הלילה (29.11.20).

זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע:	תולדות
הפטרה:	משא דבר
כניסת השבת:	16:23
יציאת השבת:	17:13
רבנו תם:	17:46

העלון טעון גניזה.

אורות הכשרות

אלישע אחר אשר 'ארס של עכנא' מפעפע בתוכו, די בקושיא אחת כדי לגרום למפלתו הרוחנית. תדע, שרבים מבני דורו של רבי ראו את זיו פניו (ולא רק את אצבעו), אך לא יצא מהם 'רבי יוחנן'! וכמו כן, ארבעה נכנסו לפרדס וכולם התמודדו עם אותן קושיות, ורק אלישע אחר פרש מהם ויצא לתרבות רעה, והבן.

ובזה אמרתי לחדש ביאור נפלא בדברי הגמ' (חגיגה טו, ב), אודות דינו של אלישע אחר. דהנה מבואר שם, שלאחר פטירתו של אלישע אחר סירבו בבית דין של מעלה לדון אותו בגיהנם, מפני שעסק בתורה. אך גם מנעו את כניסתו לעולם הבא, מפני שחטא. עד שקם רבי מאיר (שהיה תלמידו) וקבע שמוטב שידונוהו בגיהנם לכפר על עוונותיו כדי שיזכה אח"כ לחיי העוה"ב, ונתן סימן שאם אחרי פטירתו תצא אבוקה של אש מעל קברו של ר"מ יצאה אש מקברו של אלישע. עמד רבי יוחנן והתאונן מדוע היה צריך ר"מ לשרוף את רבו בגיהנם, וכי לא היה בכוחו להכניסו ישר לעוה"ב. הבטיח רבי יוחנן כי לכשיפטר הוא מן העולם, יכבה את אש הגיהנם מעל קברו של אלישע. ואכן מיד עם פטירתו כבתה האש, וזה היה סימן שרבי יוחנן הוציאו מהגיהנם – לחיי העוה"ב, עכ"ל ד' הגמ'.

והלב משתומם, הרי רבי יוחנן היה מתלמידי תלמידיו של רבי מאיר, ואם כן היאך הצליח לתקן את נשמתו של אלישע יותר מרבי מאיר עצמו. ושמעתי בשם חכמי המוסר, שאינו דומה כוח תורתו של אלישע שהיתה בימיו של רבי מאיר – לכוח תורתו שהיתה בימיו של רבי יוחנן. שכן ברבות השנים עשתה תורתו פירי פירות ונתפשטה גם אצל תלמידי יוחר מרבי מאיר. ברם לאור דברינו, אפשר לבאר תעלומה זו באופן אחר. שכן רבי יוחנן הכיר בעצמו, שזכה לכל גדולתו בתורה – בזכות יסודות הקדושה שנטעה בו אמו הצדקת. ולעומת זאת ידע גם ידע, שאלישע אחר איבד את כל גדולתו בתורה – מחמת אותו הארס שהחדירה בו אמו. ועל כן חשב בליבו, כשאגיע לבית דין של מעלה, אטען לזכותו של אלישע, הרי אני זכיתי לכל תורתי בזכות אמי, ובמה אשם אלישע שלא זכה לאמא כזאת! ומכאן בטחונו הגדול של רבי יוחנן, שיהא בכוח טענתו להביא את אלישע לגן עדן (אחרי שכבר השלים את תיקונו בגיהנם) – יותר מרבי מאיר שהיה גדול ממנו.

ושמעתי מתלמיד חכם מפורסם, שפעם נכנס למרן ראש הישיבה הגר"מ שך זצוק"ל וביקש לדעת כיצד זוכים לבנים תלמידי חכמים גדולים בתורה ויר"ש חיך ראש הישיבה ואמר 'זה לא שייך אליך'. נפגע השואל לשמע תשובה זו, אך התעקש שוב ושאל, במה זוכים לבנים תלמידי חכמים. שוב חזר ראש הישיבה ואמר 'כבר אמרתי לך זה לא קשור אליך'. וכשחזר הלה על שאלתו שוב, השיב לו: 'בשביל לזכות לבן תלמיד חכם צריך אמא גדולה'!

הנה כי כן עין רואה מכאן, עד היכן מגיע כוחה של אם בישראל בהנחת יסודות החינוך של בניה. ולא בכדי תלה החכם מכל האדם את קולר קלקול הבנים בצוואר האם – 'ובן כסיל תוגת אמו' (משלי ז, א), וכן הוא אומר 'קמו בניה ויאשרוה' (משלי לא, כח), ופירשו הדרשנים שהבנים הם 'האישור' לעוצם גדולתה של האשה!

בבינת אלוף ואבויך

הרב יהודה דרעי

הרב הראשי וראב"ד באר-שבע

הרבנות והמועצה הדתית באר שבע
מחלקת הכשרות

הוסרה ההשגחה

"קייטרינג מעדני המלכה"
משעול מבצע יונתן 3, באר-שבע.

ומהיום אין לנו שום פיקוח ואחריות
על המוצרים הנמכרים בעסק הו"ל

אורות הפרשה

לבן, ביקש לעקור את הכל

'ועתה בני שמע בקולי וקום ברח לך אל לבן אחי חרנה, עד שוב אף אחיך ממך ושכח את אשר עשית לו ושלחתי ולקחתיו משם', כתב רש"י להלן 'ותמות דבורה מינקת רבקה', שרבקה שלחה את דבורה מינקתה להודיע ליעקב ששב אפו וכעסו של עשו אחיו ממנו. תמה בספר רחשי לב אז איך יתכן שעשו יצא למלחמה כנגד יעקב וארבע מאות איש עמו להורגו. מבאר ה'בן לאשרי' שכתב במדרש בספר הישר לרבינו תם ובספר פני דוד נאמר בהגדה של פסח 'לבן ביקש לעקור את הכל'. לבן רקם מזימה ודונית לעקור את הכל, שאע"פ שנאמר לו 'הישמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע', הוא ביקש לעקור את הכל על ידי שיגרום ליעקב לחזור אליו, ועורר את חזרה את כעסו של עשו למלחמה על יעקב, שכשם שלקח את הברכות במרמה כך גם עתה רימהו בבורחו עם בנותיו ורכושו, ושלקח את לאה לאשה שהייתה מיועדת לעשו, שהיו אומרים שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן הגדולה לאה לגדול עשו והקטנה רחל לקטן יעקב. ולפי זה נמצא שרבקה באמת צדקה בזה שאמרה ליעקב כי שב חרון אפו של עשו אחיו ממנו, אך לבן הארמי הוא שעורר את השנאה מחדש, אולם יעקב ידע מכל זה וניצל ממזימתו על ידי שעמד על נפשו, ונלחם במלאך שח של עשו וניצחו וגם הכניע והתרצה עם עשו, ולא היה צריך לחזור לבית לבן.

לבן, סבו של בלעם הרשע

'עם לבן גרתי' כתב הזוהר אמר רבי יהודה אמר רבי אבא מה ראה יעקב ששלח מלאכים אל עשו ואמר 'עם לבן גרתי', אלא קול הלך בעולם מי שלבן הארמי רצה לאבד בכשפיו לא ניצל ממנו, כי היה גדול המכשפים והקוסמים, וסבו של בלעם היה אביו של בעור, וכל מה שידע בלעם מסבו המכשף לבן הארמי היה, וכל העולם היו יראים מלבן ומכשפיו, ורצה לאבד את יעקב מן העולם, כמו שכתוב ארמי אובד אבי, ועם כל זה לא היה יכול לו ליעקב.

עשו, לקח את מחלת בת ישמעאל

וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל, לו לאשה, תמה בספר בן איש חי למה לא הלך עשו אל לבן לקחת את לאה לאשה, שכתב במדרש 'ועיני לאה רכות' מרוב בכיה, שהיו אומרים כך היו התנאים הגדולה לגדול והקטנה לקטן והייתה לאה בוכה יהי רצון שלא אפול בגורלו של עשו הרשע. מבאר ה'ברכה משולשת' שעשו הרשע היה בעל תאוה והיה שואל על לאה, ואמרו לו שהיא צדקת ושעיניה רכות ולא רצה מצד חיסרון ביופיה, וכדאיתא במסכת תענית כלה שאין עיניה יפות כל גופה צריך בדיקה שמא היא חולה. ועל כן הלך ולקח את מחלת בת ישמעאל.

עשו, גהינם פעורה מתחתיו

'ויעש גם הוא מטעמים ויבא לאביו' תמה בספר שם משמאל, למה לא טעם יצחק ממטעמי עשו כלום, ועל כל פנים אולי היה בזה לעשו קצת פיוס. מבאר הצדיק מרעננה זיע"א על פי מה שכתב רש"י 'ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאוד' ראה גיהנם פתוחה מתחתיו. ואם כן דבר זה הבעיתו ליצחק עד שלא היה ליבו פונה לאכילה, ולכן לא טעם מאומה מהאוכל של עשו.

עשו, הביא לאביו כלב מת

'ויעש גם הוא מטעמים ויבא לאביו' צריך להבין מדוע לא טעם יצחק ממטעמי עשו כלום, מבאר רבי יצחק הכהן הוברמן זצוק"ל על פי מה שכתב התרגום יונתן בן עוזיאל, שעשיו הכין לאביו יצחק מטעמים מכלבו המת, ואזדעזע יצחק זעזוע גדול כשעלה באפו ריח התבשיל כריח האש היוקדת של גהינם. ואם כן בוודאי שמרוהו ליצחק מן השמים שלא יכשל באכילת איסור, כדאיתא במסכת חולין שבענין כשרות המאכלים של אכילת איסור אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים.

ברכת יצחק בליל הסדר

'ויעש גם הוא מטעמים ויבא לאביו' צריך להבין מדוע לא טעם יצחק ממטעמי עשו כלום, מבאר ה'בן לאשרי' על פי מה שכתב רש"י 'וקח לי משם שני גדיי עיזים טובים', וכי שני גדיי עיזים היה מאכלו של יצחק אלא חג הפסח היה גדי אחד הקריב לפסחו והשני עשה מטעמים. וכמו שכתב בפרקי דרבי אליעזר, בערב פסח קרא יצחק לעשו ואמר הלילה אוצרות טללים נפתחים עשה לי מטעמים ואברך, הלך עשו להביא ונתעכב, אמרה רבקה ליעקב הלילה הזה עתידין בניך להיגאל ולומר שירה, עשה מטעמים לאבין ויברך, גדי אחד לקרבן פסח וגדי אחד לקרבן חגיגה, ואם כן לפי זה היה אסור היה ליצחק לטעום כלום ממטעמי עשו שהרי אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.

אורות ההלכה

תשובות הלכתיות משולחנו של

מורנו המרא דאתרא הגאון הגדול רבי יהודה דרעי שליט"א

ש - מי שהדליק נר חנוכה בגובה של יותר מעשרים אמה, או כחות משלושה טפחים, מה דינו?

ת - מי שעבר והדליק את הנרות בגובה של יותר מעשרים אמה מקרקע הדירה, לא יצא ידי חובתו. צריך לחזור ולהדליק במקום ראוי, בלא ברכה. ואם הדליק בגובה של פחות משלושה טפחים, בדיעבד יצא ידי חובתו.

ש - מי שהדליק נר חנוכה במקום אחד, ואחר כך העביר למקום אחר, מה דינו?

ת - צריך להדליק את הנרות במקום הנחתו, ואם הדליק במקום אחד ואחר כך העביר למקום אחר, לא יצא ידי חובתו. לפיכך צריך לכבותו ולחזור ולהדליק במקום החדש, בלא ברכה.

ש - מהו זמן הדלקת נר חנוכה?

ת - זמן הדלקת נר חנוכה, הוא בצאת הכוכבים. זה דעת השו"ע וכן אנו נוהגים, אך לדעת הרבה ראשונים, זמן ההדלקה הוא עם תחילת שקיעת החמה, וכן מנהג אשכנז.

ש - עבר זמן ההדלקה, האם רשאי להדליק בברכה?

ת - אם לא הדליק בזמן האמור לעיל, מדליק עד שתכלה רגל מהשוק שהוא כחצי שעה לאחר זמן ההדלקה. ובתוך הזמן הזה רשאי להדליק בברכה גם אם הוא יחידי ואין איש עמו מבני הבית, וגם אם אין פתח ביתו או חלונו פונה לרשות הרבים.

ש - עבר ולא הדליק וכבר כלתה רגל מהשוק, האם רשאי להדליק בברכה?

ת - עבר ולא הדליק בתוך הזמן הזה, רשאי להדליק כל הלילה עד שיעלה עמוד השחר. אולם לכתחילה לא יברך אלא אם כן יש עמו לפחות עוד אחד מבני הבית שהוא ער, או שהיו הנרות פונים לרשות הרבים דרך החלון או פתח הבית בגובה של עד עשרים אמה מהרחוב והיו עוברים ושבים מצויים שם. ואם רצה לברך גם אם לא התקיימו אחד משני התנאים הללו, אין מוחין בידו.

ש - הגיע זמן ההדלקה, האם צריך להפסיק מלאכתו או לימודו או סעודתו, כדי להדליק נר חנוכה?

ת - מיד עם הגיע זמן ההדלקה, צריך להפסיק מלאכתו או לימודו כדי להדליק נרות חנוכה בזמנה. ולא עוד אלא שאסור לאכול סעודת קבע והיינו יותר מכביצה פת (56 גרם) חצי שעה לפני זמן ההדלקה שמא ימשך בסעודתו, אבל מותר הוא באכילת פחות מדשעור הזה או באכילת פירות וכדומה, וכן אסור להתחיל בלימוד או מלאכה, קודם שידליק נרות חנוכה.

ש - האם צריך לדחות או להפסיק שיעור תורה קבוע כדי להדליק נר חנוכה בזמן?

ת - שיעור קבוע המתקיים בבית הכנסת, אין לדחותו או להפסיקו כדי לאפשר לציבור הדלקת נרות חנוכה בזמנה, כל שקיים חשש שהציבור לא ישוב להמשך השיעור, וטוב שלאחר השיעור יזכירו לציבור שעליהם להדליק נרות חנוכה. אבל אם ברור למגיד השיעור שהציבור ישוב להמשך השיעור אחרי ההדלקה, יש לדחות או להפסיק את השיעור כדי לקיים מצות ההדלקה בזמנה.

ש - מי שאינו יכול להדליק נר חנוכה בזמן, האם עדיף שיעשה שליח במקומו או שידליק בעצמו אחר הזמן?

ת - מי שאינו יכול להדליק נרות חנוכה בזמן זדחיו עד חצי שעה מצאת הכוכבים מכל סיבה שהיא, טוב יותר שיעשה שליח את אשתו או אחד מבני ביתו שידליקו בזמן מאשר שידליק הוא עצמו אחר הזמן.

ש - האם צריך להתפלל ערבית קודם הדלקת נר חנוכה?

ת - בימי חנוכה טוב להקדים ולהתפלל ערבית מיד עם שקיעת החמה, כדי לקיים את מצוות הדלקה עם צאת הכוכבים. ואם יש חשש שמה יעבור זמנה שהוא חצי שעה מצאת הכוכבים עד שיסיים את תפילתו, ידליק קודם תפילת ערבית.

הלכות חנוכה

דיני הנרות וזמן הדלקתו

ש - אלו שמנים כשרים להדלקת נר חנוכה, והאם נרות של שעה כשרים להדלקה זו?

ת - מצוה מן המובחר להדליק בשמן זית, מפני שבו נעשה הנס בהדלקת המנורה במקדש. ומכל מקום, כל השמנים וכן נרות של שעה, כשרים להדלקת נר חנוכה. ואם אין בידו להשיג שמן זית, עדיף שידליק בשאר שמנים מאשר נרות שעה.

ש - אלו פתילות כשרות להדלקת נר חנוכה?

ת - מצוה מן המובחר להדליק בפתילות של צמר גפן. ומכל מקום, כל הפתילות כשרות להדלקת נר חנוכה.

ש - האם צריך להקפיד על כשרות השמנים והנרות, מן יש בהם תערובת שומן של איסור?

ת - נרות או שמנים המיובאים מחו"ל, יש להקל להדליק בהם נרות חנוכה אף על פי שאין עליהם הכשר וקיים חשש שמא מעורב בהם שומן של איסור. אך אם ידוע שיש בהם תערובת של איסור, אין להדליק בהם נרות חנוכה.

ש - שמן האסור בהנאה, האם כשר להדלקת נר חנוכה?

ת - שמן האסור בהנאה כגון שמן של ערלה או של תערובת בשר וחלב, אין מדליקים בו נרות חנוכה. וכן יש להחמיר שלא להדליק בשמן שיש בו קדושת שביעית, או שמן של טבל שלא הופרשו ממנו תרומות ומעשרות. לפיכך יש להקפיד להשתמש אך ורק בשמן עם הכשר של רבנות מוכרת המעיד שהוא נקי מחשש טבל ערלה ושביעית.

ש - שמן שנאסר לאכילה מפני רוח טומאה כגון שהונח תחת המיטה, האם כשר להדלקת נר חנוכה?

ת - שמן שהונח תחת מיטה שישנו עליה במשך הלילה, אף על פי שנאסר לאכילה, מכל מקום נראה שיש להקל להדליק בו נרות חנוכה. והמחמיר שלא להדליק בו, תבוא עליו ברכה, ובפרט במקום שאין הפסד מרובה.

ש - פתילות שהדליקו בהם נרות חנוכה, האם רשאי להמשיך להדליק בהן בשאר לילות - נר חנוכה?

ת - פתילות שהדליק בהן בלילה הקודם, רשאי להמשיך ולהדליק בהן ואין צריך להחליפן מחדש. ויש מהדריץ לקחת פתילות חדשות בכל לילה, מפני הנס שהיה מתחדש בכל יום.

ש - מהו המקום המובחר בו יש להדליק נר חנוכה?

ת - מצוה מן המובחר להדליק הנרות בפתח הבית מבחוץ - הפונה לרשות הרבים, כדי לפרסם הנס. וטוב להניחם לצד שמאל של הנכנס לבית, באופן שתהיה המנוחה מימין ונר חנוכה משמאל, ונמצא שבבניסו ויצאנו הוא מוקף במצוות. במה דברים אמורים, כשפתח ביתו פונה לרשות הרבים, אולם אם יש חצר לפני הבית, יניח הנרות בפתח החצר. ואם קיים חשש לציבוי הנרות ברוח, או חשש לגניבה, או שהיא דר בבית משותף, רשאי להדליק בתוך הבית. ואם יש לבית חלון הפונה לרשות הרבים, יש להעדיף ולהדליק סמוך לחלון מאשר בפתח הבית מבפנים.

ש - מהו הגובה הראוי בו יש להדליק נר חנוכה?

ת - צריך להניח הנרות שלושה טפחים מעל פני הקרקע, ומדברי קבלה טוב להניחם בין שבעה טפחים לעשרה טפחים. אולם אם אינו יכול להניחם בפחות מעשרה טפחים, כגון שחושש מפני דליקה או שחלון ביתו גבוה יותר, רשאי להניחם עד לגובה של עשרים אמה.

ש - המתגורר בקומה עליונה הגבוהה מקרקע רשות הרבים יותר מעשרים אמה, היכן ידליק נר חנוכה?

ת - המתגורר בקומה עליונה באופן שחלון ביתו גבוה יותר מעשרים אמה מקרקע רשות הרבים, לא ידליק הנרות בפתח החלון אלא סמוך לפתח הבית.

החייט הקדוש

הוא היה חייט, אמן במלאכתו, שהתגורר בעיר העתיקה למברג (לבו). לאנשים שם לא היו אפשרויות-תשלום רבות. השכר שקיבל החייט תמורת עבודתו בקושי הספיק להוצאות ההכרחיות. כך היה עד ששימעו הגיע אל הפריץ. אריאז התהפך הגלגל. שם ידעו להעריך את כשרונו ולשלם בהתאם. מהר מאוד הפך החייט לבכר בית באחוזה.

אדם עליו היה החייט. באמתחתו מצוי היה תמיד סיפור מבדח ושפתיו פזזו תדיר ניגון שמח. עד מהרה התחבב על הפריץ. לא אחת הוזמן להתכבד בארוחה או להשיק כוסית לחיי הפריץ. חלפו הימים והחייט היהודי נסחף לחלוטין אחר חיי ההוללות של הארמון. הוא החל לשתות לשכרה ימים ולילות התגלגל באחוזה כשהוא מזניח את בני-ביתו ומתנכר למוצאו היהודי.

ערב שבת אחד הבחין ביהודי הדור פנים, עטור זקן לבן ואצילי, שהגיע לעשות את השבת בפונדק המקומי. "הפעם יהיו המטעמים משובחים במיוחד", חלף הרהור במוחו ופיו התמלא ריר. הוא מיהר לדאוג לכך שהפריץ יצווה על הפונדקאי לארוח לסעודה. באירצון מופגן הזמין הפונדקאי את החייט המתבולל להצטרף לסעודת השבת.

לעת-ערב הגיעו לפונדק מניין יהודים, והתפילה השתפכה מגרונותיהם בדביקות עילאית. אחרי התפילה ישבו הכול לסעודה עם הצדיק. נרות-השבת הוזוהרים הפיצו אור סביב, וקדושת השבת שררה בכול. זכרונות מימים עברו החלו לעלות במוחו של החייט. כמו מתוך חלום חדרו לאוזניו הדברים שהשמיע הרבי. הוא דיבר על יהודי שסר מדרך התורה והיהדות, והוא כתועה בסבך היער. פניה אחת קלה עלולה להובילו לעבריי-פישחת. פניה אחת עשויה גם להצילו ולהשיבו אל צור מחצבתו. הצדיק ציטט את דברי חז"ל "יש קונה עולמו בשעה אחת", "שעה", פירש, מלשון 'פנה' – רק פניה קלה אחת...

אותו לילה לא עצם החייט עין. מחשבות מציקות טרדו את שלוותו. הוא נרדם לשעה קלה וראה חלום. הנה הוא שוב בביתו, בניו מושכים אותו, קוראים לו לשוב הביתה. מהעבר השני מופיע הפריץ, ובקולו התוקפני קורא לו לבוא עמו. הוא התעורר ומצא עצמו רועד מקור ומחוסר חליפות.

השחר הפציע. שוב התפילה הנשגבה, שוב השולחן החגיגי ואווירת הקודש. ושוב דברי הרבי כי אדם יכול לקנות את עולמו בשעה אחת. אחר-כך באה הסעודה השלישית, כשדברי הצדיק מפלחים בשלישית את ליבו של החייט. לאחר ההבדלה לא יכול היה החייט לשאת את הרגשות שגאו בקירבו. הוא התפרץ לחדרו של הרבי בבכי קורע-לב. "רבי!", בכה, "הצילני!". הוא מנה ופירט לפניו את כל מעלליו וביקש בשיברון-לב מהצדיק להורות לו דרך תשובה.

אורות עונג שבת

מטל השמים ומשמני הארץ

פעם נכנס יהודי עני אצל רבי אורי מסטרליסק זי"ע ואמר לו שהצליח בדי עמל לקבץ את הסכום הנחוץ לחתונת בתו, אך הוא נשאר בלא אמצעים למחייתו. אמר לו הצדיק "שמעתי מרבי שלמה מקרלין זי"ע בשם הבעש"ט הקדוש זי"ע א"כ מי שיזכה להקב"ה שיהיה לו בביתו ובמשפחתו שמחה של מצווה, כמו ברית מילה או חתונה לילדיו, נפתחים לו כל שערי שמים וכל ההיכלות העליונים ובפרט שערי הפרנסה וממלאים לו כל משאלותיו". והוסיף על זה ה'חזוה מלובלין' זי"ע א"כ "שלכן נקרא 'בעל השמחה' כי הוא אדון ובעל הבית על השמחה, שביכולתו למשוך לעצמו ולאחרים שפע של טובה וברכה".

ציד בפיו

ה'באר מים חיים' רבי חיים מצ'רנוביץ זי"ע א"ה היה לו בן שלא הלך בדרך הישר, ובכל זאת קירבו מאד, באומרו "אני פונה להקב"ה ואמר לו תנהג עם בניך עם ישראל כפי שאני נוהג עם בני, שאפילו שחוטאים בכל זאת תקרבם ותרחם עליהם ותן להם את כל צורכיהם". הוסיף על זה תלמידו רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע א"כ שעיין זה מרומז בפסוק 'זיאהב יצחק את עשיו כי ציד בפיו', שכן נהג יצחק אבינו שאהב את עשיו כדי שיהיה לו 'ציד בפיו', פתחון פה לטעון להקב"ה כשיצטרך ללמד זכות על בני ישראל שלא תסור אהבתו אליהם כפי שאהבתי את בני עשיו אפילו שהיה רשע".

חברים טובים

החת"ם סופר זי"ע א"ה היה מתעניין מאוד מי הם החברים שבניו מתרועעים איתם. והסביר 'זיתרצו הבנים בקרבה' מדוע פרסם יעקב לצאת כשרבקה הייתה עוברת ליד בית מדרש, והלוא חז"ל אומרים שכשהוולד נמצא במעי אימו מלאך מלמדו תורה, וכי יש מלמד יותר טוב ממלאך. אלא שכאשר מצויים בחברתם של חברים רעים כעשו הרשע, סכנה היא אפילו אם המורה הוא מלאך ה' צבאות.

עיוורון גשמי ורוחני

אל רבי פינחס מקוריץ זי"ע א"כ נכנס יהודי עם בתו לבקש רחמים עליה שנתעוורה פתאום. אמר לו הצדיק "הסיבה היא שגם אביה סומא, והמחלה עוברת בתורשה". תמה האיש "אני אביה ועיני בריאות ואיני זקוק אפילו למשקפיים". נענה רבי פינחס "מי ששקוע בחטאים הוא עיוור האמיתי". כששמע האיש את הדברים התחיל לבכות והבטיח להטיב את מעשיו, בירכו הצדיק שבתו תתרפא, ואכן כך היה שתיכף ומיד הבת נתרפאה ובאורח פלא חזר אליה הראיה, היהודי הודה על הנס ותרם לצדיק במקום שני ספרי תורה.

לארמון הפרץ לא חזר עוד החייט היהודי. על-פי הדרכתו של הרבי שב לעירו ובמשך כל השבוע שהה בבית-הכנסת של החייטים, כשהוא עוסק בתפילה, בלימוד-תורה, בתענית ובאמירת פרקי תהילים. בליל-שבת, לאחר התפילה, צעד, לראשונה אחרי שנים, לביתו. תחילה לא אבתה אשתו לפתוח לו את הדלת. רבות שבעה מרורים מהתנהגותו כשהיה חוזר שיכור כלוט. על כן התפללה לראותו שר "שלום-עליכם", מקדש על היין ונטל ידיו לסעודה. באין רואה מחתה האשה דימעת אושר. החייט הפך לבעל-תשובה גמור. הוא עשה לפרנסתו רק שעות אחדות מדי יום, ואת יתרת זמנו הקדיש לתשובה ולתפילה. הוא עבר לגור בצריף קטן בקצה העיר, ליד בית-המרחץ העירוני. איש לא ידע כי החייט העלוב הפך במרוצת הזמן לאדם קדוש.

היה זה רב הקהילה שיצא פעם בשעת לילה מאוחרת לטבול במקווה והאור שבקע מהביקתה הרעועה הסב את תשומת ליבו. הדבר חזר ונשנה כמה פעמים ועורר את התעניינותו של הרב. לילה אחד החליט לגשת אל הצריף. כשפתח את הדלת נעלם, לתדהמתו, האור. החייט הדליק נר והביט ברב בהשתאות. אך הרב לא הלך שולל אחר התמימות המעושה שהפגין החייט, וציווה עליו לספר את כל האמת. בלית ברירה גולל לפניו החייט את פרשת חייו המכאיבה. הוא סיפר על חזרתו בתשובה, וכיצד זכה באחרונה ליגילוי אליהו, שבא אליו בכבודו ובעצמו ומלמדו תורה.

הרב נבהל לשמוע את הדברים. הוא ביקש מהחייט לחזור לפניו על הדברים שאליהו-הנביא מלמדו. הם קבעו זמנים מיוחדים שבהם היה הרב בא אל החייט בחשכת הליל וזה היה משמיע באוזניו את אשר שמע מאליהו. בתוך כך גילה לרב, כי כל עוד הוא, החייט, חי – לא יארע מקרה-מוות בקהילה היהודית בלמברג. ואכן, כל-אימת שהודיעו על לווייה בעיר, שם הרב לב, כי הנפטר היה מאחד הכפרים הסמוכים ולא מהעיר עצמה. יום אחד, כשהכריזו על לווייה, אמרו לרב, כי נפטר חייט עני שהתגורר בקצה-העיר. הרב התרגש מאוד וכינס מיד את כל חשובי הקהילה. יחד עמם פנה לבית הדל שליד בית-המרחץ. כל מי שראה את הרב חולק כבוד כזה לנפטר, מיהר לסגור את עסקיו והלך גם הוא ללוות את המת. בדברי הספדו סיפר הרב על מהותו של החייט הנפשוט והפליא לדבר על כוחה של התשובה, שנקנית בשעה אחת, בפניה אחת!

לעילוי נשמת
הרב יוסף שלמה טריקי זצ"ל
ב' עליה ז"ל
והרבית רחל טריקי ע"ה
בת סימא ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

שבת
שלום

